

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ «ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА»**

Філософський факультет

Кафедра філософії, соціології та релігієзнавства

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Сучасне українське суспільство: соціологічний аналіз

Освітня програма 054 «Соціологія»

Спеціальність 054 «Соціологія»

Галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки

Затверджено на засіданні
кафедри філософії,
соціології та релігієзнавства
Протокол № 1 від “30” серпня 2019 р.

ЗМІСТ

1. Загальна інформація
2. Анотація до курсу
3. Мета та цілі курсу
4. Результати навчання (компетентності)
5. Організація навчання курсу
6. Система оцінювання курсу
7. Політика курсу
8. Рекомендована література

1. Загальна інформація

Назва дисципліни	Сучасне українське суспільство: соціологічний аналіз
Викладач (-і)	Кучера Ірина Василівна
Контактний телефон викладача	050-969-91-28
Е-mail викладача	novaera_17@ukr.net
Формат дисципліни	2. Цикл професійної підготовки 2.2. Вибіркові дисципліни 2.2.1. Дисципліни за вибором ВНЗ
Обсяг дисципліни	90 год.; кількість кредитів ECTS – 3
Посилання на сайт дистанційного навчання	http://www.d-learn.pu.if.ua
Консультації	вівторок, 15.00 год. – 17.00 год.

2. Анотація до курсу

Дисципліна «Сучасне українське суспільство: соціологічний аналіз» є складовою циклу професійної підготовки студентів напряму підготовки 054 «Соціологія» другого (магістерського) рівня. Програма курсу спрямована на формування у студентів знань про закономірності і властивості сучасного етапу розвитку українського суспільства та вироблення власних суджень щодо суспільних трансформацій.

В межах лекційного курсу розглядаються теоретичні та методологічні проблеми трансформації суспільства, фокусується увага на «парадоксах» трансформації українського соціуму, висвітлюються соціально-економічні та політичні зміни, аналізується реакція суспільства на суспільні трансформації. Значна увага приділяється вивченню альтернативних концепцій сучасного українського суспільства (Україна як постмодернізаційне суспільство, Україна як віртуальне суспільство, Україна як вірусне суспільство, Україна як суспільство стійкого розвитку та Україна як «сетелітне» суспільство). Зміст семінарських занять цілком корелює з лекційним матеріалом, оскільки їхня мета полягає у поглибленому вивченні матеріалу, що, як передбачається, дозволить студентам виробити власну світоглядну позицію.

Програма включає відомості, що поглиблюють і доповнюють зміст таких навчальних предметів як соціальна структура та соціальна стратифікація, соціологія культури, соціологія політики, соціологія економіки та праці, соціологічна компаративістика.

Курс «Соціологія реклами та споживання» спрямований на реалізацію в освітній діяльності принципу міждисциплінарної інтеграції. Процес навчання відбувається у відповідності з особистісно-орієнтованою моделлю і системно-діяльнісним підходом.

3. Мета та цілі курсу

Мета викладання дисципліни: надати студентам теоретичні й емпіричні знання необхідні для формування судження про сутність сучасного етапу в розвитку українського суспільства.

Завдання:

- ознайомити студентів з сучасними теоріями суспільних перетворень та результатами соціологічних досліджень українського суспільства;
- висвітлити закономірності і властивості сучасного етапу розвитку суспільства;
- здійснити порівняльний аналіз України з іншими країнами.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен **знати:**

- основні закономірності переходу України від тоталітарної суспільної системи і планової централізованої економіки до ринкової економіки і демократичного суспільства;
- роль і місце різних соціальних груп у процесах трансформації, механізми і цінності суспільних перетворень;
- основні результати соціологічних досліджень суспільної свідомості в період трансформації суспільства;
- основні теорії розвитку сучасного суспільства, риси постіндустріального суспільства;
- критерії сучасного суспільного розвитку.

вміти:

- аналізувати важливі риси сучасного українського суспільства;
- формувати власне судження щодо суспільних перетворень;
- правильно оцінювати зміст соціально-економічних реформ в Україні.

4. Результати навчання (компетентності)

Глибокі знання та розуміння (C1). Здатність аналізувати особливості розвитку та трансформації сучасного українського суспільства.

Розв'язання проблем (C2). Здатність виявляти актуальні соціальні проблеми, пов'язані з суспільними перетвореннями українського соціуму.

Моделювання (C3). Здатність моделювати наслідки соціально-економічних та політичних реформ в Україні.

Організаційна (C4). Здатність і готовність розробляти системи заходів для забезпечення проведення на належному рівні соціологічних досліджень українського суспільства.

Комп'ютерні навички (C5). Здатність застосовувати комп'ютерні технології та програми для проведення дослідження та аналізу отриманих даних.

Комунікаційні навички (C6). Адаптивність і комунікабельність.

Дослідницькі навички (C7). Здатність складати програму дослідження; здатність розробляти і використовувати соціологічний інструментарій.

5. Організація навчання курсу**Обсяг курсу**

Вид заняття	Загальна кількість годин
Лекції	14
семінарські заняття / практичні / лабораторні	18
самостійна робота	58

<i>Ознаки курсу</i>					
Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий		
III-й семестр	054 «Соціологія»	II курс	Вибірковий		
<i>Тематика курсу</i>					
Тема, план	Форма заняття	Література	Завдання, год.	Вага оцінки	Термін виконання
Тема 1. Теоретичні та методологічні проблеми трансформації суспільства 1. Трансформація суспільства: огляд сучасного стану проблеми. 2. Теоретичний аналіз та проблемне поле суспільної трансформації. 3. Соціокультурна трансформація в контексті еволюційних та циклічних теорій.	лекція, 2 год.	Горбатенко В. П. Стратегія модернізації суспільства: Україна та світ на зламі тисячоліть. Монографія. - К.: Видавничий центр «Академія», 1999. - 240. Катаев С. Модернизация общества и социокультурные процессы. – Запорожье: ЦНТИ, 1994. – 262 с. Катаев С. Л. Особливості соціальних перетворень в сучасній Україні // Соціальні технології. Актуальні проблеми теорії та практики. Міжвузівський збірник наукових праць. - Київ-Запоріжжя-Одеса: Вид-во ГУ «ЗІДМУ». - 2006. - Вип. 29. Катаев С. Сучасне українське суспільство: навч. посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 200 с. Кліффорд Г. Гедді, Баррі В. Аїкс. Реалії віртуальної економіки Росії // Перспективні дослідження. - 1999. - № 1. - С. 34. Ковалев А. Д. Теоретические истоки и основополагающие принципы эволюционной теории модернизации. - М.: Прогресс, 1983. - 275 с.	підготовка візуалізованої презентації, ведення термінологічного словника, 8 год.	5 б. (вибірково, під час опитування на семінарі).	згідно з електронним розкладом

		<p>Римашевская Н. М. Социальные последствия экономических трансформаций в России // Социс. - 1997. - № 6. - С. 59.</p> <p>Ручка А. Особенности системной трансформации современного украинского общества // Современное общество. - 1994. - № 4.</p> <p>Сорокин П. Человек, цивилизация, общество: Пер. с англ. - М.: Политиздат, 1992. - 544 с.</p> <p>Старостин Б. С. Социальное обновление: схемы и реальность - М.: Прогресс, 1981. - 146 с.</p> <p>Тойнби А. Постижение истории: Пер. с англ. - М.: Прогресс, 1991. - 736 с.</p> <p>Штомпка П. Социология социальных изменений: Пер. с англ. - М.: Аспект Пресс, 1996. - 416 с.</p>			
<p>Тема 2. Сутність та явища модернізації суспільства</p> <p>1. Теорії модернізації суспільства.</p> <p>2. Риси модернізаційного суспільства (згідно У. Ростоу).</p> <p>3. Особливості соціалістичної модернізації.</p>	лекція, 2 год.	<p>Головаха Е. Трансформирующееся общество. - К.: Ин-т социологии НАН Украины, 1996. -143 с.</p> <p>Заславская Т. И. Трансформация социальной структуры российского общества // Куда идет Россия? — М.: Аспект Пресс, 1996. - 512с.</p> <p>Катаев С. Модернизация общества и социокультурные процессы. – Запорожье: ЦНТИ, 1994. – 262 с.</p> <p>Клиффорд Г. Гедді, Баррі В. Айкс. Реалії віртуальної економіки Росії // Перспективні дослідження. - 1999. - № 1. - С. 34.</p>	<p>підготовка візуалізованої презентації, ведення термінологічного словника, 8 год.</p>	5 б. (вибірково, під час опитування на семінарі).	згідно 3 електронним розкладом

		<p>Попова И. М., Кунявский М. Б. Социальная цена «запаздывающей» модернизации // Социологический журнал. - 1997. - № 3.</p> <p>Ручка А. Особенности системной трансформации современного украинского общества // Современное общество. - 1994. - № 4.</p> <p>Штомпка П. Социология социальных изменений: Пер. с англ. - М.: Аспект Пресс, 1996. - 416 с.</p>			
<p>Тема 3. Особливості трансформації українського суспільства</p> <p>1. Парадокси соціальної трансформації.</p> <p>2. Соціальна криза в українському суспільстві.</p> <p>3. Механізми та рівні трансформації.</p>	лекція, 2 год.	<p>Головаха Е. И., Панина Н. В. Социальное безумие. - К.: Абрис, 1994, - 168 с.</p> <p>Головаха Е. Трансформирующееся общество. - К.: Ин-т социологии НАН Украины, 1996. -143 с.</p> <p>Злобіна О., Тихонович В. Особистість сьогодні: адаптація до суспільної нестабільності. - К: Інститут соціології, 1996. - 97 с.</p> <p>Ионин Л. Социология культуры: путь в новое тысячелетие: учеб. пособие для студентов вузов. – 3-е изд., перераб. и доп. / Л. Ионин. – М.: Логос, 2000. – 431 с.</p> <p>Кун Т. Структура научных революций: Пер. с англ. - М.: Наука, 1977, - 320 с.</p> <p>Шульга Н. А. Этническая самоидентификация личности. - К.: Ин-т социологии НАН Украины, 1966. - 200 с.</p>	<p>підготовка візуалізованої презентації / реферату, ведення термінологічного словника, 8 год.</p>	5 б. (вибірково, під час опитування на семінарі).	згідно з електронним розкладом

<p>Тема 4. Трансформація соціальних норм та соціальної структури</p> <p>1. Трансформація соціальних норм. 2. Аномія в сучасному українському суспільстві. 3. Трансформація соціальної структури</p>	<p>лекція, 2 год.</p>	<p>Головаха Е. Трансформирующееся общество. - К.: Ин-т социологии НАН Украины, 1996. -143 с. Заславская Т. И. Трансформация социальной структуры российского общества // Куда идет Россия? — М.: Аспект Пресс, 1996. - 512с. Злобіна О., Тихонович В. Особистість сьогодні: адаптація до суспільної нестабільності. - К: Інститут соціології, 1996. - 97 с. Мертон Р. Социальная структура и аномия // Социологические исследования. - 1992. - № 3. - С. 105. Панина Н. В. Аномия в посткоммунистическом обществе // Куда идет Россия? - М.: Аспект Пресс, 1996. - С. 334. Попова И. М., Кунявский М. Б. Социальная цена «запаздывающей» модернизации // Социологический журнал. - 1997. - № 3. Римашевская Н. М. Социальные последствия экономических трансформаций в России // Социс. - 1997. - № 6. - С. 59. Ручка А. Особенности системной трансформации современного украинского общества // Современное общество. - 1994. - № 4. Штомпка П. Социология социальных изменений: Пер. с англ. - М.: Аспект Пресс, 1996. - 416 с.</p>	<p>Підготовка візуалізованої презентації / реферату, ведення термінологічного словника, 8 год.</p>	<p>5 б. (вибірково, під час опитування на семінарі).</p>	<p>згідно електронним розкладом 3</p>
---	-----------------------	--	--	--	---------------------------------------

<p>Тема 5. Соціально-економічні та політичні зміни</p> <p>1. Політичний режим сучасної України. 2. Умови життєдіяльності у суспільстві, що трансформується. 3. Національні відносини у суспільстві, що трансформується</p>	лекція, 2 год.	<p>Заславская Т. И. Трансформация социальной структуры российского общества // Куда идет Россия? — М.: Аспект Пресс, 1996. - 512с.</p> <p>Злобіна О., Тихонович В. Особистість сьогодні: адаптація до суспільної нестабільності. - К: Інститут соціології, 1996. - 97 с.</p> <p>Ионин Л. Социология культуры: путь в новое тысячелетие: учеб. пособие для студентов вузов. – 3-е изд., перераб. и доп. / Л. Ионин. – М.: Логос, 2000. – 431 с.</p> <p>Катаев С. Модернизация общества и социокультурные процессы. – Запорожье: ЦНТИ, 1994. – 262 с.</p> <p>Катаев С. Сучасне українське суспільство: навч. посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 200 с.</p> <p>Попова И. М., Кунявский М. Б. Социальная цена «запаздывающей» модернизации // Социологический журнал. - 1997. - № 3.</p> <p>Римашевская Н. М. Социальные последствия экономических трансформаций в России // Социс. - 1997. - № 6. - С. 59.</p>	Підготовка візуалізованої презентації / реферату, ведення термінологічного словника, 8 год.	5 б. (вибірково, під час опитування на семінарі).	згідно 3 електронним розкладом
<p>Тема 6. Реакція суспільства на процеси трансформації</p> <p>1. Мотивація діяльності в умовах трансформації. 2. Культурологічні</p>	лекція, 2 год.	<p>Заславская Т. И. Трансформация социальной структуры российского общества // Куда идет Россия? — М.: Аспект Пресс, 1996. - 512с.</p> <p>Злобіна О., Тихонович В. Особистість сьогодні: адаптація до суспільної нестабільності. - К: Інститут соціології,</p>	Підготовка візуалізованої презентації / реферату ведення, термінологічного словника, 8 год.	5 б. (вибірково, під час опитування на семінарі)	згідно 3 електронним розкладом

розбіжності модернізаційної та традиційної свідомості. 3. Міжпоколінні проблеми суспільства, що трансформуються.		1996. - 97 с. Ионин Л. Социология культуры: путь в новое тысячелетие: учеб. пособие для студентов вузов. – 3-е изд., перераб. и доп. / Л. Ионин. – М.: Логос, 2000. – 431 с. Катаев С. Модернизация общества и социокультурные процессы. – Запорожье: ЦНТИ, 1994. – 262 с. Катаев С. Сучасне українське суспільство: навч. посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 200 с. Попова И. М., Кунявский М. Б. Социальная цена «запаздывающей» модернизации // Социологический журнал. - 1997. - № 3. Римашевская Н. М. Социальные последствия экономических трансформаций в России // Социс. - 1997. - № 6. - С. 59.			
Тема 7. Альтернативні концепції сучасного українського суспільства 4. Україна як постмодернізаційне суспільство. 5. Україна як віртуальне суспільство. 6. Україна як вірусне суспільство. 7. Україна як суспільство стійкого розвитку.	лекція, 2 год.	Бодрийяр Ж. Город и ненависть // Логос. - 1997. - №9. - С. 107-117. Вайнштейн О. Б. Философские игры постмодернизма // Апокриф. - 1991. - № 2. - С. 12-32. Кастельс М. Информационная эпоха: экономика, общество и культура. - М.: ГУ - Высшая школа экономики, 2000. Катаев С. Л. Виртуальная парадигма изучения современного общества // Новая парадигма: Альманах научных работ. - Запорожжя, 2002. Катаев С. Л. Вирусное общество как социальное явление // Методологія, теорія та практика соціологічного	Підготовка візуалізованої презентації / реферату, ведення термінологічного словника, 10 год.	5 б. (вибірково, під час опитування на семінарі).	згідно з електронним розкладом

8. Україна як «сетелітне» суспільство		<p>аналізу сучасного суспільства: Збірник наукових праць. - Х.: ХНУ, 2004.</p> <p>Катаев С. Л. Украина как сателлитное общество // Методология, теория та практика соціологічного аналізу сучасного суспільства: Збірник наукових праць. - Х.: ХНУ, - 2002.</p> <p>Катаев С. Модернизация общества и социокультурные процессы. – Запорожье: ЦНТИ, 1994. – 262 с.</p> <p>Катаев С. Сучасне українське суспільство: навч. посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 200 с.</p> <p>Кліффорд Г. Гедді, Баррі В. Аїкс. Реалії віртуальної економіки Росії // Перспективні дослідження. - 1999. - № 1. - С. 34.</p> <p>Танчер В., Карась О., Кучеренко О. Політичні партії та рухи у світлі «ситуації постмодерну». - К., 1997. - С. 4-15.</p> <p>Штомпка П. Социология социальных изменений: Пер. с англ. - М.: Аспект Пресс, 1996. - 416 с.</p>			
Загальна система оцінювання курсу	Структура розподілу балів у ході аудиторно-самостійної роботи:				
	<ul style="list-style-type: none"> - усні відповіді на семінарських заняттях з використанням візуалізованих презентацій своїх відповідей – 35 балів Оцінка розраховується як середнє арифметичне з усіх отриманих на семінарських заняттях, помножене на 7. Приклад: $((3+4+4+4) / 4) \times 7 = 3,75 \times 7 = 26,2=26$ (балів); - дві контрольні роботи (у формі тестів) – 10 балів (кожна робота по 5 балів); - індивідуальна робота – 5 балів (термінологічний словник); <p>Сумарна кількість – 50 балів.</p>				

	Підсумковий контроль – екзамен
Вимоги до письмової роботи	<p>Тест №1 охоплює матеріал 1 та 2 теми. Кількість тестових завдань: 30. Тести закритого типу (з варіантами відповідей). Кількість варіантів відповідей: 4. Кількість вірних відповідей: одна. Час виконання: 30 хв. (в межах семінарського заняття).</p> <p>Тест №2 охоплює матеріал 6 та 7 теми. Кількість тестових завдань: 30. Тести закритого типу (з варіантами відповідей). Кількість варіантів відповідей: 4. Кількість вірних відповідей: одна. Час виконання: 30 хв. (в межах семінарського заняття).</p> <p>Реферат є самостійним науковим дослідженням студента, що засвідчує його вміння працювати з джерелами, науковою літературою, робити висновки й узагальнення, використовувати сучасні методи наукових досліджень. Реферат повинен мати чітку структуру. Початок реферату – план, що складається з розділів і підрозділів, які відповідають заголовкам і підзаголовкам у тексті. За змістом (планом) йде вступ: постановка мети, завдань, визначення меж дослідження теми. Основна частина розкриває тему реферату. Наприкінці оформляються висновки, показуються напрями подальшого розвитку теми. Завершується реферат списком використаних джерел (оформленим за встановленим порядком).</p> <p>Під час роботи над рефератом передбачається консультування викладача: обговорення напряму наукового пошуку, узгодження плану тощо. Реферат, прорецензований викладачем, виноситься до захисту і обговорення в аудиторії.</p> <p>Обсяг реферату – 10-12 сторінок.</p> <p>Тема реферату вибирається (за бажанням) із запропонованої тематики. За узгодженням з викладачем можливе самостійне формулювання теми.</p>
Семінарські заняття	<p>Тема 1. Теоретичні та методологічні проблеми трансформації суспільства (2 год.).</p> <p>Тема 2. Сутність та явища модернізації суспільства (2 год.).</p> <p>Тема 3. Особливості трансформації українського суспільства (2 год.).</p> <p>Тема 4. Трансформація соціальних норм та соціальної структури (2 год.).</p> <p>Тема 5. Соціально-економічні та політичні зміни (2 год.).</p> <p>Тема 6. Реакція суспільства на процеси трансформації (2 год.).</p> <p>Тема 7. Альтернативні концепції сучасного українського суспільства (4 год.).</p> <p>Тема 8. Україна в аспекті глобалізації (2 год.).</p>
Умови допуску до підсумкового контролю	Допуск до екзамену виставляється за результатами семінарських занять. Наявність щонайменше чотирьох оцінок (двох – за усні відповіді, двох – за письмову роботу) не нижче, ніж «задовільно», є достатньою підставою для допуску до екзамену.

Студент (-ка) допускається до підсумкового контролю (екзамену) за умови отримання 26 і більше балів.

7. Політика курсу

Політика курсу «Сучасне українське суспільство: соціологічний аналіз» передбачає перездачу усіх невиконаних завдань в силу пропущених пар без поважних причин. За умови відсутності студента (-ки) на лекції чи семінарському занятті, отримання негативної оцінки або ж невчасного виконання індивідуальної роботи визначений день для відпрацювання пропущених аудиторних занять, негативних оцінок та подачі індивідуальних робіт – вівторок, 15.00 год. – 17.00 год. У випадку запозичених робіт, випадків плагіату, виявів академічної недоброчесності (списування), недобропорядної поведінки в аудиторії викладач пропонує студентові (-ці) повторно виконати необхідний вид роботи.

8. Рекомендована література

- Бодрийяр Ж. Город и ненависть // Логос. - 1997. - №9. - С. 107-117.
- Вайнштейн О. Б. Философские игры постмодернизма // Апокриф. - 1991. - № 2. - С. 12-32.
- Головаха Е. И., Панина Н. В. Социальное безумие. - К.: Абрис, 1994, - 168 с.
- Головаха Е. Трансформирующееся общество. - К.: Ин-т социологии НАН Украины, 1996. -143 с.
- Горбатенко В. П. Стратегія модернізації суспільства: Україна та світ на зламі тисячоліть. Монографія. - К.: Видавничий центр «Академія», 1999. - 240.
- Заславская Т. И. Трансформация социальной структуры российского общества // Куда идет Россия? — М.: Аспект Пресс, 1996. - 512с.
- Злобіна О., Тихонович В. Особистість сьогодні: адаптація до суспільної нестабільності. - К: Інститут соціології, 1996. - 97 с.
- Ионин Л. Социология культуры: путь в новое тысячелетие: учеб. пособие для студентов вузов. – 3-е изд., перераб. и доп. / Л. Ионин. – М.: Логос, 2000. – 431 с.
- Кастельс М. Информационная эпоха: экономика, общество и культура. - М.: ГУ - Высшая школа экономики, 2000.
- Катаев С. Л. Виртуальная парадигма изучения современного общества // Нова парадигма: Альманах наукових праць. - Запоріжжя, 2002.
- Катаев С. Л. Вирусное общество как социальное явление // Методологія, теорія та практика соціологічного аналізу сучасного суспільства: Збірник наукових праць. - Х.: ХНУ, 2004.
- Катаев С. Л. Украина как сателлитное общество // Методологія, теорія та практика соціологічного аналізу сучасного суспільства: Збірник наукових праць. - Х.: ХНУ, - 2002.
- Катаев С. Модернизация общества и социокультурные процессы. – Запорожье: ЦНТИ, 1994. – 262 с.
- Катаев С. Л. Особливості соціальних перетворень в сучасній Україні // Соціальні технології. Актуальні проблеми теорії та практики. Міжвузівський збірник наукових праць. - Київ-Запоріжжя-Одеса: Вид-во ГУ «ЗІДМУ». - 2006. - Вип. 29.
- Катаев С. Сучасне українське суспільство: навч. посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 200 с.
- Кліффорд Г. Гедді, Баррі В. Аїкс. Реалії віртуальної економіки Росії // Перспективні дослідження. - 1999. - № 1. - С. 34.
- Ковалев А. Д. Теоретические истоки и основополагающие принципы эволюционной теории модернизации. - М.: Прогресс, 1983. - 275 с.
- Куда идет Россия? Кризис институциональных систем: Век, десятилетие, год / Под общей редакцией Т. И. Заславской. - М.: Логос, 1999. - 432 с.
- Кун Т. Структура научных революций: Пер. с англ. - М.: Наука, 1977, - 320 с.

- Лейбович О. Л. Модернизация в России. - Пермь: ЗУУНЦ, 1996. – 157 с.
- Мертон Р. Социальная структура и аномия // Социологические исследования. - 1992. - № 3. - С. 105.
- Основи соціології. Матеріали до лекційного курсу. / За ред. Климанської Л. Д., Савки В.Є.- Львів, 1997.
- Панарин А. С. О возможностях отечественной культуры // Новый мир. - 1996. - № 9.
- Панина Н. В. Аномия в посткоммунистическом обществе // Куда идет Россия? - М.: Аспект Пресс, 1996. - С. 334.
- Попова И. М., Кунявский М. Б. Социальная цена «запаздывающей» модернизации // Социологический журнал. - 1997. - № 3.
- Римашевская Н. М. Социальные последствия экономических трансформаций в России // Социс. - 1997. - № 6. - С. 59.
- Ручка А. Особенности системной трансформации современного украинского общества // Современное общество. - 1994. - № 4.
- Ручка А.О., Танчер В.В. Курс історії теоретичної соціології. - К., 1994.
- Сорокин П. Человек, цивилизация, общество: Пер. с англ. - М.: Политиздат, 1992. - 544 с.
- Социологическая теория сегодня: Сборник статей // Под ред. В. Танчера.- К: Ин-т социологии НАН Украины, 1994. - 141 с.
- Старостин Б. С. Социальное обновление: схемы и реальность - М.: Прогресс, 1981. - 146 с.
- Танчер В., Карась О., Кучеренко О. Політичні партії та рухи у світлі «ситуації постмодерну». - К., 1997. - С. 4-15.
- Тойнби А. Постыжение истории: Пер. с англ. - М.: Прогресс, 1991. - 736 с.
- Штомпка П. Социология социальных изменений: Пер. с англ. - М.: Аспект Пресс, 1996. - 416 с.
- Шульга Н. А. Этническая самоидентификация личности. - К.: Ин-т социологии НАН Украины, 1966. - 200 с.

Викладач

Кучера І.В.